

דרום אדום – תרגיל במערכת הצורות לכיתות י"א

לפניכם טקסט קצר על פסטיבל "דרום אדום" ובו 27 מילים מודגשות. קראו אותו וענו על השאלות שאחריו.

פסטיבל "דרום אדום" הוא אָרוע⁽¹⁾ המתקיים מדי שנה בצפון הנגב במהלך חודשי פְּרִיחַת⁽²⁾ הכלניות. הוא מְתַרְחֵשׁ⁽³⁾ מאמצע ינואר ועד סוף פברואר. זהו פסטיבל המתבסס ברובו על תיירות כפרית באזור. הפסטיבל יוצר חֲבוּרִים⁽⁴⁾ בין חקלאות לתיירות ומציע לקהל המְבַקְרִים⁽⁵⁾ טיולים בחיק הטבע, סִיּוּרִים⁽⁶⁾ חקלאיים, שוקי איכרים ולינה כפרית. המשתתפים בפסטיבל יכולים לטייל באזור, לְצַפּוֹת⁽⁷⁾ בהוֹפְעוֹת⁽⁸⁾ ולהשתתף בפעילויות לכל המשפחה. זהו פסטיבל הטבע הגדול בארץ, והוא מוֹשֵׁךְ⁽⁹⁾ אליו מידי שנה עשרות אלפי מבקרים אשר ביניהם בולטות המשפחות הרבות המְטִיְלוֹת⁽¹⁰⁾ בין מרבדי הכלניות האדומים.

הפסטיבל נולד⁽¹¹⁾ בשנת 2007 בפורום יְזָמִים⁽¹²⁾ של שער הנגב בהוֹבְלָה⁽¹³⁾ של ורד ואופיר ליבשטיין מכפר עזה יחד עם לבנת גינזבורג, רַכָּזָת⁽¹⁴⁾ התיירות, ובשיתוף תוֹשָׁבֵי⁽¹⁵⁾ האזור שהבינו כי מטיילים רבים אינם מוֹדְעִים⁽¹⁶⁾ למקומות הרבים שאפשר לטייל בהם וגם לא לפעילויות הרבות שמציע המקום. מארגני הפסטיבל שואפים אפוא לעורר עניין בקרב הקהל הרחב הפוקד את האזור. חשוב להם להציג בפני מטיילים מְשַׁעֲמָמִים⁽¹⁷⁾ במיוחד אפשרויות בילוי נוספות שטיול בצפון הנגב טומן בחובו.

הפסטיבל נִקְרָא⁽¹⁸⁾ "דרום אדום" בגלל צבע פרח הכלנית האדום הפורח באזור המְכֻסָּה⁽¹⁹⁾ שטחים נרחבים בצבע זה. הפסטיבל מתקיים מאמצע ינואר ועד סוף פברואר, מכיוון שבתקופה זו פריחת הכלניות האדומות נִמְצָאת⁽²⁰⁾ בשיאה.

המקומות שבהם יש פריחה רבה של כלניות הם: באר מרווה, יער דיברה, יער שוקדה, יער בארי, יער רעים, אור הנר, בְּתֵרֹנוֹת⁽²¹⁾ רוחמה, שְׂמוּרַת⁽²²⁾ פורה ועוד. בתקופת הפריחה ניתן לראות במקומות אלו מרבדים גדולים של כלנית מצויה, המְתַפְרָסִים⁽²³⁾ על פני כל האזור.

הכלנית המְצוּיָה⁽²⁴⁾ גדלה במהלך החודשים דצמבר ועד מרץ, במשך חיים קצר של מספר שבועות בודדים. פרח זה שְׂכִיחַ⁽²⁵⁾ מאוד ברחבי הארץ והוא פורח במגוון צבעים כמו ורוד, לבן, סגול וכחול, אך הצבע הנפוץ ביותר הוא הצבע האדום. לצד פרחי הכלנית פורחים בעונה זו גם פרחי בר אחרים כמו ציפורניחתול מצויות, חרצית עֲטוּרָה⁽²⁶⁾ וחרדל השדה.

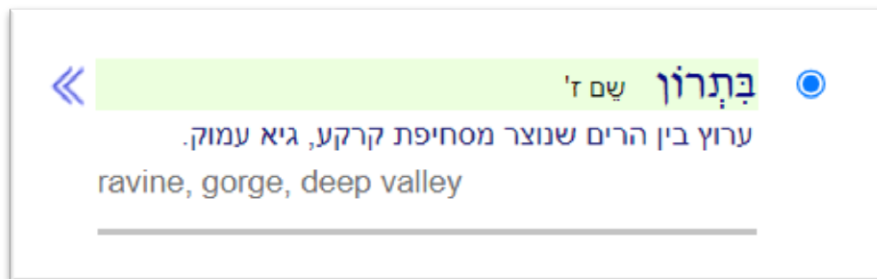
מעובד על פי ויקיפדיה (2024). "פסטיבל דרום אדום". ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית. אוּחזר בפברואר 2024 מן האתר <https://he.wikipedia.org>

1. ציינו את השורש של כל אחת מהמילים. כתבו מתחת לכל מספר בטבלה שלפניכם את השורש המתאים.

(9)	(8)	(7)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
(18)	(17)	(16)	(15)	(14)	(13)	(12)	(11)	(10)
(27)	(26)	(25)	(24)	(23)	(22)	(21)	(20)	(19)

2. בטקסט מוזכר היישוב בתרונת רוחמה. להלן הגדרה של המילה בתרון מתוך מילון רב מילים.

לפניכם רשימה של שמות מודגשים.

מִסְבָּאָה, בְּתָרוֹן קל, קִלְשׁוֹנִים, דְּמִיוֹנוֹת, מִתְתָּם הַשּׁוֹק, חֲזִיוֹן, עֲפָרוֹן חֲדִים, מְצַפֶּה כּוֹכְבִים, מְשַׁעֲלִים, גְּלִיוֹן צִוּוִים, מִישׁוֹר הַנוֹף, מְכַחֵל, קְנִיּוֹן רֵאשׁוֹנִים

- א. מבין השמות המודגשים הקיפו במעגל את כל השמות שמשמעותם משותפת למשמעות המילה בתרון.
 ב. מהי המשמעות המשותפת למילה בתרון ולשמות שהקפתם בסעיף א'?
- ג. איזו מילה אחרת בטקסט היא בעלת אותה המשמעות שצינתם בסעיף ב'?
- ד. לאילו מן השמות המודגשים יש אותו משקל כמו למילה בתרון? (נזכרו! משקל יש לקבוע על פי צורת היחיד נפרד של שם העצם).

3. בין המילים המודגשות (1)-(13) מסתתרים שישה שמות פעולה. העתיקו כל אחד מהם וציינו את בנינו.

שם פעולה ראשון: _____ הפניין fe: _____
 שם פעולה שני: _____ הפניין fe: _____
 שם פעולה שלישי: _____ הפניין fe: _____
 שם פעולה רביעי: _____ הפניין fe: _____
 שם פעולה חמישי: _____ הפניין fe: _____
 שם פעולה שישי: _____ הפניין fe: _____

כתב, ערך והגיף: אריאל חסון, תיכון הגימנסיה הריאלית, ראשון לציון

4. בטבלה שלפניכם שש **צורות בינוני** מתוך הטקסט. השלימו את הטבלה במקומות הריקים.

שם פעולה מאותו השורש ובאותו הבניין	הבניין שלה	חלק הדיבור שלה בטקסט (פועל, שם עצם או שם תואר)	צורת הבינוני
			מבקרים ⁽⁵⁾
			מושך ⁽⁹⁾
			משועממים ⁽¹⁷⁾
			נמצאת ⁽²⁰⁾
			מתפרסים ⁽²³⁾
			מצויה ⁽²⁴⁾

5. כתבו משפט עם המילה מוֹשֵׁךְ כד שחלק הדיבור שלה יהיה שונה מחלק הדיבור של המילה מוֹשֵׁךְ⁽⁹⁾ בטקסט. ציינו את חלק הדיבור של המילה במשפט שכתבתם (פועל, שם עצם או שם תואר).

המשפט: _____

חלק הדיבור של המילה המשפט שכתבת: _____

6. בעברית שלושה פעלים שונים בזמן עבר ובגוף נסתר שהגייתם באותיות לועזיות היא: /nikra/. כתבו כל אחד משלושת הפעלים האלה בטבלה שלפניכם, ציינו את השורש של כל פועל והתאימו לו את אחת המילים – לְסַדֵּר / לְגַזְרִים / בְּדַרְכּוֹ – כדי ליצור ניבים בעברית (כל אחד מהניבים הוא צירוף בעל שתי מילים). הוסיפו הסבר קצר על משמעות כל אחד מהניבים. השלימו את הטבלה במקומות החסרים:

הפועל	השורש	הניב	הסבר קצר
1#nikra:	נקרא		
2#nikra:			כאם במקרה.
3#nikra:			

7. את המילה נקרא⁽¹⁸⁾ שבטקסט ניתן להחליף במילה אחרת מאותו השורש, אך בבניין אחר מבלי לשנות את משמעות המשפט. מהי המילה? _____

8. בין המילים המודגשות (1)-(15) בטקסט מסתתרים חמישה שמות עצם המתייחסים לאנשים.

(1) מהם חמשת השמות? _____

(2) אילו שני שמות מתוך חמשת השמות הם צורות בינוני? _____

(3) מבין חמשת השמות שציינתם בסעיף (1) מִצָּאוּ שני זוגות של שמות בעלי משקל משותף וציינו את המשקל המשותף של כל זוג באותיות קט"ל.

je השמות בלז הראון: _____ הפנה השמות: _____

je השמות בלז השני: _____ הפנה השמות: _____

כתב, ערך והגיה: אריאל חסון, תיכון הגימנסיה הריאלית, ראשון לציון

9. איזו מילה היא **מאותו השורש** של המילה מתפרסים⁽²³⁾, אך **בבניין נפעל**? הקיפו את התשובה הנכונה.

תתְּפַרְסֵי, תתְּפַרְסֵי, תתְּפַרְסֵי, תתְּפַרְסֵי

10. להלן הניתוח הדקדוקי של המילה מוֹדְעִים⁽¹⁶⁾ בטקסט הנתון.

מ/וֹדְעִים: שורש – יד"ע; בניין – הופעל; זמן – הווה; גוף – נסתרים.

א. כתבו את נטיית השורש יד"ע בכל שאר הבניינים באותו הזמן ובאותו הגוף.

השלימו את הטבלה במקומות הריקים [1]-[6].

התפעל	פועל	פיעל	הופעל	הפעיל	נפעל	קל	הווה, נסתרים	שורש יד"ע	
						√	√	√	[1]
					√		√	√	[2]
				√			√	√	[3]
			√				√	√	מ/וֹדְעִים
		√					√	√	[4]
	√						√	√	[5]
√							√	√	[6]

ב. באילו בניינים נוטה השורש יד"ע על דרך השלמים? _____

11. א. מהי המשמעות המשותפת של המילים מצויה⁽²⁴⁾ ומאופיינת⁽²⁵⁾? הקיפו את התשובה הנכונה.

פעיל / סביל

ב. כתבו מילה מאותו השורש של המילה מאופיינת, אך במשמעות הפוכה למשמעות שהקפתם

בסעיף 11 א'. _____

12. א. העתיקו מהפסקה האחרונה של הטקסט שתי מילים נרדפות למילה שְׁכִיחַ⁽²⁶⁾. _____

ב. המילים – נְשַׁכַּח וְשִׁכַּחְתִּי – נגזרות מאותו השורש של המילה שְׁכִיחַ, אך משמעות השורש שלהן שונה ויש האומרים אף מנוגדת. הסבירו בקצרה במילים שלכם את שתי משמעויותיו המנוגדות של השורש ש"ח.

צמורה נצימה!

כתב, ערך והגיה: אריאל חסון, תיכון הגימנסיה הריאלית, ראשון לציון